

Nr 7.

Ankom till riksdagens kansli den 22 februari 1944 kl. 3 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 11 § förordningen den 5 juni 1942 (nr 325) om jordbrukets kreditkassor.

I en till riksdagen avlåten, den 14 januari 1944 dagtecknad proposition nr 22, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning angående ändrad lydelse av 11 § förordningen den 5 juni 1942 (nr 325) om jordbrukets kreditkassor.

Berörda förslag är av följande lydelse:

Förslag

till

Förordning angående ändrad lydelse av 11 § förordningen den 5 juni 1942 (nr 325) om jordbrukets kreditkassor.

Härigenom förordnas, att 11 § förordningen den 5 juni 1942 om jordbrukets kreditkassor skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

11 §.

Jordbrukskreditkassan må — — — av centralkassa.

Utän hinder — — — fastställda taxeringsvärde.

Tillika må jordbrukskreditkassan för placering av medel, som icke omedelbart kunna användas för jordbrukskreditkassans syfte, förvärva statsobligationer och andra statsskuldförbindelser med en återstående löptid av högst tio år ävensom skattkamarväxlar.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

I 11 § förordningen den 5 juni 1942 (nr 325) om jordbrukets kreditkassor stadgas, att jordbrukskreditkassan må bereda kredit allenast åt ansluten centralkassa samt åt jordbruksekonomisk förening, som är medlem av centralkassa. Utan hinder av denna bestämmelse må jordbrukskreditkassan intill ett belopp, som motsvarar beloppet av kassans reservfond, placera medel i statens och Sveriges allmänna hypoteksbanks obligationer eller ock mot säkerhet av inteckning inom sex tiondelar av jordbruksfastighets senast fastställda taxeringsvärde. I 36 § stadgas, bland annat, att även centralkassa må förvärva obligationer.

I skrivelse den 20 februari 1943 har *styrelsen för svenska jordbrukskreditkassan* hemställt, att till 11 § förordningen om jordbrukets kreditkassor måtte göras ett tillägg av innehåll att jordbrukskreditkassan, för placering av överskottsmedel, som icke omedelbart funne användning inom kasserörelsen, finge förvärva statsobligationer med en återstående löptid av högst 10 år, andra statsskuldförbindelser med högst samma återstående löptid samt skattkammarväxlar.

Såsom motivering för sin framställning har styrelsen för svenska jordbrukskreditkassan anfört bland annat följande.

Den jämförelsevis rikliga penningtillgång, som utmärkt de senaste åren, har gjort sig gällande även inom jordbrukskasserörelsen. Dess inlåning av medel har sålunda under åren 1940—1942 stigit från 65.5 till 108.2 miljoner kronor, medan samtidigt utlåningen hållit sig praktiskt taget oförändrad eller vid 120 miljoner kronor. Under januari innevarande år har inlåningen fortsatt att stiga med 4.7 miljoner kronor, varemot svarat en utlåningsökning av blott 0.5 miljoner kronor.

Detta förhållande har medfört, att rörelsens behov av upplånade medel alltmer reducerats. Upplåningen, som vid 1939 års utgång utgjorde 48.2 miljoner kronor i lån och 5.9 miljoner kronor i rediskonterade växlar, hade sålunda per den 31 december 1942 nedgått till 8.6 miljoner kronor i lån och 0.4 miljoner kronor i rediskontering. Genom den fortsatta kraftiga inlåningsökningen under innevarande år har behovet av upplåning praktiskt taget upphört, och då inlåningen även under den närmaste framtiden sannolikt kommer att överstiga utlåningen, står rörelsen inför uppgiften att på lämpligaste sätt placera överskottsmedel av berörda slag.

I förevarande avseende må först framhållas, att det är av vikt för rörelsen att finna sådana utvägar, att inlåningen icke behöver bringas att avstanna, enär det kan beräknas bliva av stor betydelse att kunna disponera över ifrågavarande medel, när krigstidens förhållanden inom jordbruket i sinom tid skola avvecklas. I samband med då inträdande, under krigstiden eftersatta behov av nyanskaffning särskilt av levande och döda inventarier samt eventuellt minskad lönsamhet för jord- och skogsbruket torde nämligen ökade krediter bliva behövlige av den storleksordning, att en betydande likvid medelstillgång erfordras för deras tillgodoseende.

Bland de utvägar, som styrelsen för svenska jordbrukskreditkassan funnit böra komma i fråga för placering av ifrågavarande inlåningsöverskott, har inköp av kortfristiga statsobligationer, andra kortfristiga statsskuldförbindelser och skattkammarväxlar synts i främsta rummet böra komma till användning. Härigenom kan en mera tillfredsställande förräntning av medlen erhållas än vid insättning i penninginrättningar, samtidigt som medlen bliva

jämförsevis likvida genom att obligationerna etc. förfalla till inlösen inom kort tid eller också vid behov snabbt kunna avyttras eller belånas.

Enligt 36 § i förordningen om jordbrukets kreditkassor må centralkassa förvärva bland annat obligationer. Liknande rätt tillkommer jämlikt 11 § även jordbrukskreditkassan, dock med den begränsningen, att placering i obligationer endast må uppgå till ett belopp, motsvarande beloppet av kassans reservfond. Kassan är därför för närvarande förhindrad att inköpa obligationer till högre belopp än cirka 303,000 kronor, vartill reservfonden nu uppgår. Denna begränsning finner styrelsen utgöra ett hinder för en tillfredsställande lösning av förevarande fråga om medelsplacering i kortfristiga statsobligationer m. m. Visserligen äga centralkassorna, som nyss nämnts, rätt att inköpa obligationer, men särskilt i nuvarande läge synes det utgöra ett viktigt önskemål, att liknande rätt mera obegränsat tillerkännes även jordbrukskreditkassan. Genom sin ställning som centralorgan för kasserörelsen bör sagda kassa nämligen äga god överblick över rörelsens allmänna läge i kapitalförsörjningshänseende, behovet av särskilda åtgärder på detta område och de utvägar, som kunna stå till buds för placering av tillgängliga medel på ur hela rörelsens synpunkt lämpligaste sätt.

I avgivna yttranden har framställningen tillstyrkts eller lämnats utan erinran av överståthållarämbetet, statskontoret, fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret men avstyrkts av bank- och fondinspektionen.

Föredragande *departementschefen* har anfört:

De nuvarande bestämmelserna i 11 § förordningen om jordbrukets kreditkassor försvåra otvivelaktigt för jordbrukskreditkassan att placera överskottsmedel som uppkommit i anledning av den ökade inlåningen under senare år. I den mån dessa medel icke böra hållas tillgängliga å bankräkning, kan en placering i kortfristiga statsobligationer och skattkamarväxlar framstå såsom lämplig. De betänkligheter, som av bank- och fondinspektionen framförts mot den av jordbrukskreditkassan gjorda framställningen, synas mig icke vara av den art att desamma böra hindra, att den av de övriga hörda instanserna förordade författningsändringen genomföres. Inom jordbruksdepartementet har upprättats förslag till förordning angående ändrad lydelse av 11 § förordningen den 5 juni 1942 (nr 325) om jordbrukets kreditkassor. Jag tillstyrker, att detta förslag nu förelägges riksdagen till antagande. Att i detta sammanhang upptaga till förnyat övervägande frågan om den tidpunkt, då de statsobligationer som ställts till jordbrukskreditkassans förfogande skola återställas, synes icke påkallat.

Av uppgifter rörande jordbrukskasserörelsens nuvarande likviditetsställning, som utskottet inhämtat från svenska jordbrukskreditkassan, framgår, att rörelsens likvida tillgångar numera på grund av fortsatt ökning av inlåningen äro större än då kassans styrelse för ett år sedan avlät sin framställning om vidgad befogenhet för kassan att placera inom rörelsen uppkommande kassaöverskott.

Gällande föreskrifter för placering av medel, som kassan ej erfordrar för sin utlåning, innebära, att dylik placering endast är medgiven i statens och

Utskottet.

allmänna hypoteksbankens obligationer samt intill ett belopp, motsvarande kassans reservfond. Anledning att bibehålla sistnämnda begränsning synes ej föreligga. Med hänsyn härtill och då utskottet i likhet med departementschefen finner lämpligt, att kassans möjlighet att placera överskottsmedel bör avse statsobligationer och andra statsskuldförbindelser med en återstående löptid av högst tio år ävensom skattkamarväxlar, får utskottet tillstyrka bifall till det föreliggande förslaget.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 22 februari 1944.

På bankoutskottets vägnar:

GUST. SVEDMAN.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Åkerberg**, *Sandén*, *Nordenson**, *Friggeråker*, *Myrdal*, *Sylwan* och *Leander*; samt

från andra kammaren: herrar *Svedman*, *Paulsen*, *Andersson* i Falkenberg, *Mattsson*, *Andersson* i Munkaljungby, *Eriksson* i Sandby*, *Barnekow* och *Sundberg*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.